

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.ф.н. Георги Теологов Каприев

Катедра по история на философията, ФФ, СУ

за кандидатурата на д.ф.н. Стефан Георгиев Попов

по конкурса за академичната длъжност „професор“ в НБУ в област
Хуманитарни науки, професионално направление 2.3. Философия, обявен в
Държавен вестник брой 13 от 12.02.2019 година

Д.ф.н. Стефан Попов е единственият кандидат по обявения конкурс. Доколкото успявам да преценя, подадените от него документи са без липси и изрядно изготвени. Кандидатът отговаря в достатъчна степен на държавните (включително наукометричните) изисквания за подобен конкурс. Дотук не съм забелязал пропуски в процедурата или нейни нарушения.

Стефан Попов предлага за участието си две монографии (изхожда се от хипотезата, че това е необходимо поради незаемане досега на длъжността „доцент“): Декарт и математизацията на света (София: Алтера, 2017. ISBN 978-619-7217-07-0) и Атлантис: Дезинтеграция на политически тела (София: Обсидиан, 2016. ISBN 978-954-769-410-1).

Монографията „Декарт и математизацията на света“ има за изходна точка основната тема на дисертацията за доктор на науките на автора, а именно формулирането и форматирането на научния обект или на „чистия обект“, който не е спонтанно даден във всекидневния опит, а е резултат от сложна методологическа процедура. Изхождайки от тук, монографията от 2017 г. навлиза в собствената си проблематика, чиято сърцевина е „математизацията на света“, базирана върху една *mathesis universalis*, която

по идея е всеобща наука или основата на всеобща наука, както произвеждаща, така и тълкуваща собствено научния обектен феномен. Провеждайки плътен анализ, основан върху „близко“, „иманентно“ четене на Декартовите текстове, при това без интерпретаторско насилие върху тях, Стефан Попов успява да изведе математическото и математизирането като базисна „очевидност“ и метод на науката на Новото време въобще. Несъществуваха в този си генерализиращ вид преди Декарт, те стават фундамент на научното мислене както за неговите по-млади съвременници, така и – до много голяма степен – на научното мислене до ден днешен. Декарт е този, който пръв изяснява смисъла и спецификата на математизацията и съответните мисловни процедури, чрез които тя се извежда, прокарва и удържа в собствените си норми, с всичките свои плюсове и минуси. От тази перспектива Стефан Попов отваря хоризонт към фундаментални положения на Декартовата философия, каквито са континуумът на мисленето, формиращ самото понятие и работата с него, съответно „вродените идеи“, методичният принцип на съмнението, Бог като безкрайна субстанция, спецификата на вещественния свят, концептите за трансценденция, свят и безкрайност. Анализът атакува и стародавния предразсъдък, приписващ на Декартовото мислене движение в дуалистична схема. Изследването има оригинален и приносен характер.

Както вече споменах, високо достойнство на текста е „близкото“, „иманентното“ четене на Декартовите текстове, без оглед на възможните влияния върху тях, на дискусиите, в които влизат, както и на тяхната рецепция и интерпретация в следходните времена. На няколко места обаче авторът не удържа този свой принцип и, смея да твърдя, тъкмо там са и най-видимите пробойни в неговия текст. Ще си позволя да дам само един, но пък симптоматичен пример.

На страница 30 е подхвърлено, че с идеята си за Бог като безкрайна субстанция „Декарт застава встрани от традицията на свети Августин, свети Анселм и свети Тома Аквински“. Най-напред следва да се забележи, че това е само по себе си лесно за постигане, защото мисловните светове на Августин, Анселм Кентърбърийски и Тома от Аквино са не една, а три конкуриращи се традиции в рамките на средновековната западноевропейска мисъл. Но не в това е същинският проблем. Работата е там, че всеки от тях не само би потвърдил такова характеризирание на Бога, но и го е извел в своите размишления. „Определянето на Бог като субстанция“ стеснено „до задаване на безкрайността като устойчив и неизменен факт на мисълта“ (с. 30), приписвано като оригинален принос на Декарт, по-детайлно описан на стр. 31 и 32, всъщност плътно кореспондира с анализите на Дънс Скот в неговата „*Ordinatio*“ и особено в „*De primo principio*“ („За първия принцип“, отдавна достъпно и в български превод). Твърдението за първенство при тези позиции предполага запознаване с източниците на самия Декарт, несъмнено срещал тези идеи при добре познатите му съчинения на Тома от Аквино и особено на Франциско Суарес, синтезирал схоластическата трансцендентална философия. Наистина, перспективата при Декарт не е същата, но новаторството му би се видяло не декларативно, а ясно и отчетливо едва след установяването на общите места с неговите предходници. Тъкмо тогава би станало разбираемо как и в какъв смисъл „заварените езици на схоластиката сменят ориентацията си“ (стр. 114), доколко се установява преход и къде точно следва да се говори за прекъснатост, така че действително да изпъкнат особеностите на епохата (вж. пак там). Налага се да отбележа и факта, че Декарт е цитиран през български и английски преводи (при което впрочем се забелязват и усилията по търсенето на оригиналното звучене на основни понятия и формули).

Втората монография, с която д.ф.н. Стефан Попов участва в конкурса (Атлантис: Дезинтеграция на политически тела) надхвърля по своето съдържание тесните ми професионални компетенции. Това, което мога да установя от техния хоризонт, е подробно и прецизно разработената методология, зададена в увода към произведението (с. 9-20). Внимателно се полага както форматът, в който ще се впише цялостният анализ, така и спецификата на всяко от „политическите тела“, които стават негов предмет. Вече от позицията на едно рефлектиращо, надявам се, гражданско мислене, смея да заявя, че аргументите и изводите, предлагани от д.ф.н. Стефан Попов са нетривиални, оригинални и верифицируеми. Особено актуални стават те при осмислянето на състоянията, характерни за Европейския съюз както в неговото историческо разгръщане, така и в сегашната му ситуация. Съществено е разобличаването на многообразните аналогии на този съюз с типовете социални структури, осмислени в предните глави, което аналогизиране застава в заявяваната основа на катастрофичните теории за неговото бъдеще, докато действителната им база са немногобройни (гео)политически платформи и идеологии. Смея да твърдя, че и тази монография по своите резултати отговаря на изискванията, поставяни пред един хабилитационен текст. Солидаризирам се с автора, че тематичната и методичната ѝ насоченост е в добра кореспонденция със спецификата на длъжността, за която той кандидатства.

Понеже става дума за заемане на преподавателска длъжност, важно е да се обърне специално внимание на педагогическия опит на кандидата. Трябва да се каже, че той е напълно достатъчен и е с високо качество. Тук имам предвид както международните специализации на Стефан Попов (институциите, менторите, темите, резултатите), така и преподавателския му стаж в България. Той е преподавал двадесет и шест години в СУ, а през

последните години води курсове в НБУ, които са със солиден хорариум. Техните описания са заявка както за актуалност, така и за високо качество.

Казаното дотук ми дава основания да гласувам за присъждането на длъжността „професор“ в НБУ на д.ф.н. Стефан Георгиев Попов и призовавам членовете на уважаемото жури да сторят същото.

22 май 2019 г, София

(проф. д.ф.н. Георги Каприев)